

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคไวรัสตับอักเสบ บี เป็นโรคติดเชื้อที่พบได้บ่อยในประเทศไทย เนื่องจากมีอัตราการติดเชื้อและอัตราความชุกของผู้ที่เป็นพาหะอยู่ในระดับสูง จากรายงานขององค์การอนามัยโลก เมื่อ พ.ศ.2527 ได้ระบุว่ามิประชากรมากกว่า 220 ล้านคนเป็นพาหะเรื้อรังของโรค และพบว่าร้อยละ 80 เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในแถบเอเชียแปซิฟิก สำหรับในประเทศไทยคาดว่ามิผู้เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบ บี ประมาณร้อยละ 10 ของประชากร (สมชาติ ไตรภักษา, 2531 : 5 ; ยงภู่วรรณ, 2536 : 37-76) โรคไวรัสตับอักเสบ บี เป็นปัญหาสาธารณสุขของทุกประเทศทั่วโลก ซึ่งก่อให้เกิดความเจ็บป่วยและสูญเสียเงินในการรักษาทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

การเป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบ บี เป็นภาวะที่บุคคลมิเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี อยู่ในร่างกายเป็นระยะเวลาานหรืออาจตลอดชีวิตโดยมิมีอาการ โอกาสที่ร่างกายจะกำจัดเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี ให้หมดไป มิประมาณร้อยละ 1-2 (SAMPLER และคณะ , 1979 อ้างถึงใน สัจจพันธ์ อิศรเสนา , 2529 : 23) ซึ่งในบางคนอาจเปลี่ยนสภาพจากการเป็นพาหะของโรคที่มิมีอาการ มาเป็นโรคตับอักเสบเรื้อรัง ตับแข็ง มะเร็งตับ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ที่เป็นพาหะของโรค มีความสัมพันธ์กับการเสียชีวิตของผู้ป่วยโรคตับอักเสบเรื้อรัง โรคตับแข็งและมะเร็งตับ (W.H.O., 1989 : 289) และผู้ที่เป็นพาหะของโรคตับอักเสบ บี พบว่า มิโอกาสเกิดมะเร็งตับได้มากกว่าคนปกติ 200-300 เท่า มิอัตราการตายจากการเป็นมะเร็งตับร้อยละ 40-50 (Beasley , 1982 อ้างใน สัจจพันธ์ อิศรเสนา, 2529 : 29)

เนื่องจากผู้ที่เป็นพาหะของโรคมิแสดงอาการแต่สามารถแพร่กระจายเชื้อได้ เพราะเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี เป็นเชื้อที่พบได้ในส่วนประกอบของโลหิต และสารคัดหลั่งต่าง ๆ ของบุคคลที่เป็นโรคหรือเป็นพาหะเรื้อรัง สามารถติดต่อได้ทั้งทางปากและมิใช่ทางปาก เช่น การติดต่อกทางเพศสัมพันธ์ การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน การให้เลือด การเจาะหู การสักตามตัว การติดต่อกจากการใช้ของส่วนตัวบางชนิดร่วมกัน เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน กรรไกรตัดเล็บ ใบมีดโกน การติดต่อกจากมารดาสู่ทารก (Vertical Transmission)ซึ่งเป็นการติดต่อที่พบได้มากที่สุด หญิงตั้งครรภ์ที่เป็น

พาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี พบได้ร้อยละ 4-10 (อุรุม่า เทพพิสัย, 2530 : 457-494) ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่มีอาการของโรคตับ หญิงตั้งครรภ์เหล่านี้จะเป็นพาหะที่สามารถแพร่กระจายเชื้อไปสู่ผู้อื่น โดยเฉพาะทารกมีโอกาสติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ที่มีอยู่ในเลือดของมารดาในระหว่างการคลอด ร้อยละ 50 โดยการกลืน เลือด น้ำคร่ำ และน้ำในช่องคลอดของมารดา ซึ่งได้มีการศึกษากันอย่างมากมายในหลายประเทศรวมทั้งในประเทศไทยว่าทารกที่เกิดจากมารดาที่เป็นพาหะซึ่งมีผลเลือดเป็น HBsAg. และ HBsAg.positive จะติดเชื้อในระยะคลอดได้ถึงร้อยละ 65-90 (Poovarawan, 1989 : 3278-3281) แต่ถ้ามารดาไม่มี HBsAg ทารกมีอัตราเสี่ยงเพียงร้อยละ 31 ทารกที่ติดเชื้อจะพบ HBsAg ภายในอายุ 3 เดือน และเป็นพาหะเรื้อรังในภายหลัง ทารกเหล่านี้มีโอกาสเป็นโรคตับอักเสบบีเรื้อรัง ตับแข็ง และมะเร็งตับ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ (ศิริินทร์ เคาถานนท์ และคณะ, 2536 : 45; ชีระ ทองสง, 2536 : 410) ส่วนการติดต่อจากผู้ที่เป็นพาหะไปยังบุคคลอื่นก็โดยการสัมผัสกับเลือด น้ำมูก น้ำลาย และสารคัดหลั่งของผู้ที่เป็นพาหะ จึงมีการติดต่อของโรคได้ง่าย ซึ่ง ยง ภูววรรณ (2530 : 178-181) กล่าวว่า การติดต่อของเชื้อไวรัสตับอักเสบบี นั้นติดต่อในครอบครัวได้มากที่สุด โดยตรวจพบ แอนติเจน เอต (HBsAg) ในเลือด จากบุคคลในครอบครัว และเครื่องใช้ของเด็กป่วยโรคมะเร็งตับ

อาจสรุปได้ว่า การติดต่อที่สำคัญที่เกิดขึ้นได้ง่าย คือ การติดต่อจากมารดาสู่ทารก ดังนั้น การป้องกันการแพร่กระจายโรคจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด ซึ่งในปัจจุบันการป้องกันโรคในกลุ่มที่เป็นพาหะ และมีโอกาสแพร่กระจายโรคสูง ได้แก่ กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ มารดาหลังคลอด โดยแนะนำให้ฉีดวัคซีนในบุคคลใกล้ชิดที่ไม่มีภูมิคุ้มกันโรค และทารกแรกเกิดทุกคน เพื่อลดจำนวนผู้ที่เป็นพาหะของโรค กระทรวงสาธารณสุขได้มีนโยบายชัดเจนโดยเริ่มให้บริการการฉีดวัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบี แก่ทารกแรกเกิดทุกคนตั้งแต่ปี 2535

สำหรับในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ หน่วยฝากครรภ์ได้ให้ความรู้และคำแนะนำในการป้องกันการแพร่กระจายโรคแก่ผู้มาฝากครรภ์ แต่กิจกรรมดังกล่าวยังไม่จัดเป็นรูปแบบที่ชัดเจน และไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติตัวของหญิงมีครรภ์ที่ได้รับคำแนะนำ และจากการวิจัยของ ยง ภูววรรณ (2530 : 202-205) พบว่า ร้อยละ 11.8 ของหญิงตั้งครรภ์เท่านั้นที่มีความรู้เรื่องโรคไวรัสตับอักเสบบี และอันตรายที่จะเกิดขึ้นเมื่อได้รับเชื้อ

จากที่กล่าวมาแล้ว โรคตับอักเสบบี เป็นโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ลักษณะการติดต่อของโรคตับอักเสบบี และโรคเอดส์ มีความคล้ายคลึงกันมากอีกทั้งในการให้สุขศึกษาในเรื่องการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบบี ยังไม่ต่อเนื่องเป็นระบบและไม่มี

ประเมินผลการปฏิบัติตัว ดังนั้นเพื่อให้มีการผสมผสานให้เข้ากับการสาธารณสุขมูลฐาน (Primary health care) โดยมีการสนับสนุนการให้ความรู้แก่ผู้มารับบริการ เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดูแลตนเองและปฏิบัติตัวได้ถูกต้อง พยายามในฐานะเป็นบุคคลในทีมสุขภาพ ที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากที่สุด จึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ คำแนะนำ และกระตุ้นให้หญิง ตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี เห็นความสำคัญในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการ แพร่กระจายโรคไปสู่บุตร และบุคคลที่มีความใกล้ชิดในครอบครัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

สำหรับรูปแบบในการให้ความรู้นั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะหาแนวทางใหม่ในการจัดรูปแบบ การให้ความรู้ที่จะเกิดผลดี เพราะในการให้ความรู้เพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอที่จะทำให้กลุ่ม หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการป้องกันการแพร่กระจายโรค ได้ ซึ่งศิริพร ชัมภลิจิต (2530 : 70-74) ได้เสนอหลักการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพอนามัย ในการประชุมพยาบาลแห่งชาติครั้งที่ 8 ว่า พยาบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดในการให้การดูแลผู้ป่วยตลอดเวลาและได้เสนอ แนวทางในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมว่าต้องเป็นการตัดสินใจของผู้ป่วยไม่ใช่เป็นการกำหนดของ พยาบาล และเป็นไปเพื่อก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างปัจจัยภายในบุคคล เช่น อายุ เพศ ประสบการณ์การศึกษา การได้รับความรู้ ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับโรคและปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว หรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้ป่วย และชุมชน ซึ่งในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977 : 10) ที่ได้เสนอแนวความคิดว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบของบุคคล (Personal factor) และองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม (Environment factor) สาเหตุของพฤติกรรมนั้นยังเป็นผลมาจากการเรียนรู้ทางสังคม คือ มนุษย์ เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและ ผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรม การเรียนรู้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ Bandura ยังเชื่อว่าบุคคลจะใช้สภาพเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล และ ประสบการณ์หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยในการตัดสินใจปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรม ต่อมา Bandura ได้พัฒนาเป็นทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy theory) ซึ่ง Albert Bandura อธิบายว่า บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใด ๆ หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความคาดหวังว่าเมื่อคน กระทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ และคาดหวังว่าคนมีความสามารถเพียงพอ ที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่

เป็นที่ยอมรับทั่วกันแล้วว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมโดยผ่านการไตร่ตรอง ไม่ใช่แสดง พฤติกรรมเพื่อต้องการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่มากระตุ้นเท่านั้น แต่มนุษย์จะใช้ความคิด ใช้ ความคาดหวังว่าจะได้รับผลลัพธ์อย่างไร ตลอดจนพยายามคิดหาวิธีที่จะให้ได้รับผลลัพธ์ตาม

ต้องการนั้นหรือไม่ ซึ่งก็คือหากบุคคลรับรู้ถึงความสามารถของตนเองในการที่จะกระทำพฤติกรรมก็จะมีแนวโน้มสูงที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นจริง จากการศึกษาของ Flay และคณะ ในปี 1983 พบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติหลังจากให้ความรู้ แต่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอื่นก่อน เช่น ค่านิยม การตัดสินใจ ทักษะการปฏิบัติและตัวเสริมแรงให้เกิดพฤติกรรม และ Flay ยังให้ข้อคิดอีกว่า ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลจะเกิดการปฏิบัติจริงก็ต่อเมื่อบุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะปฏิบัติและมีทางเลือกในการปฏิบัติที่เหมาะสม

Lawrence et al (1990 : 19-24) พบว่า ความสามารถของตนเองเป็นสื่อกลางระหว่างความรู้กับพฤติกรรม โดยความสามารถของตนเองจะเป็นตัวชี้วัดหรือบอกระดับความสามารถในการรับรู้การกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ดังนั้นถ้าเราสามารถวัดความสามารถของตนเองของบุคคลใดได้ก็จะทำนายแนวโน้มของพฤติกรรมที่อาจเป็นได้อย่างถูกต้อง

Moore (1990 : 22-23) ได้กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้กับการกระทำการดูแลตนเอง เพราะการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นเกิดก่อนความพยายามที่จะกระทำการดูแลตนเอง

ดังนั้นในการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบ บี ถ้าหญิงตั้งครรภ์มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง ก็ควรมีพฤติกรรมปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคได้ดี จากการศึกษาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลคนหนึ่งซึ่งเป็นบุคคลากรทางด้านสุขภาพมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงในการให้ความรู้ คำแนะนำแก่ผู้มารับบริการ ซึ่งวิธีการให้ความรู้นั้นมีหลายวิธี ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการให้ความรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบ บี ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรค เพื่อให้เกิดการรับรู้หรือความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และนำไปสู่พฤติกรรมปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันโรคและควบคุมโรค ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าจะช่วยให้หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบ บี มีการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะนำไปสู่การปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะเป็นการลดภาวะที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนลงได้ และคาดว่าจะป็นแนวทางสำหรับบุคคลากรในทีมสุขภาพในการให้ความรู้และคำแนะนำแก่หญิงตั้งครรภ์ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบ การรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรค ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี ก่อนและหลังการได้รับการสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง

2. เพื่อเปรียบเทียบ การรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรค ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ

ปัญหาในการวิจัย

1. หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี กลุ่มทดลองจะมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคมากขึ้น หลังจากให้ความรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองหรือไม่

2. หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี กลุ่มทดลองจะมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคมามากกว่ากลุ่มควบคุม หลังจากให้ความรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองหรือไม่

แนวคิดและเหตุผลสนับสนุนสมมุติฐานการวิจัย

โรคไวรัสตับอักเสบบี เป็นโรคติดเชื้อที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของทุกประเทศและกา
เป็นพาหะของโรคเป็นภาวะที่บุคคลมีเชื้อไวรัสตับอักเสบบี อยู่ในร่างกายเป็นเวลานานหรืออาจ
ตลอดชีวิต โดยไม่มีอาการ แต่สามารถติดต่อหรือแพร่กระจายโรคได้หลายทาง ซึ่งการติดต่อที่
สำคัญของโรคที่เกิดได้ง่ายทางหนึ่งคือ การติดต่อจากมารดาสู่ทารก มารดาที่เป็นพาหะของโรคจะ
สามารถแพร่เชื้อไปสู่ทารกและบุคคลใกล้ชิดได้ง่าย ดังนั้นการป้องกันการแพร่กระจายโรคจึงเป็น
วิธีที่ได้ผลดีที่สุด พยายามมีบทบาทในการให้ความรู้ คำแนะนำ เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะ
ของโรคไวรัสตับอักเสบบี มีความรู้ ความเข้าใจ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการปฏิบัติตัวในการ
ป้องกันการแพร่กระจายโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การสอนให้บุคคลมีความรู้และนำความรู้
ไปใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสมนั้น พยายามไม่ได้เป็นผู้กำหนดหรือบอก
ให้ผู้ป่วยกระทำการแต่เป็นกระตุ้นใจของผู้ป่วยเอง (ศิริพร ชัมภลิจิต, 2530 : 70-74) ซึ่งทฤษฎี

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ

จ.สาธิต กรุงเทพมหานคร

การรับรู้ความสามารถของตนเอง ของ Albert Bandura ได้เสนอแนวคิดว่าคุณสมบัติที่จะแสดงพฤติกรรมใด ๆ หรือไม่นั้นขึ้นกับความคาดหวังผลในการกระทำ และคาดหวังว่าคนนั้นมีความสามารถเพียงพอหรือไม่ นั่นคือเมื่อบุคคลมีความเชื่อในความสามารถของตนเองก็จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและปฏิบัติตามคำแนะนำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหากหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี รับรู้ถึงความสามารถของตนเองในการที่จะกระทำพฤติกรรมในการป้องกันการแพร่กระจายโรค ก็มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นจริง ซึ่ง Strecher ; Devellis & Rosenstock (1986 : 73-91) ได้กล่าวว่าความพยายามของบุคคลได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง อันจะเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ให้สำเร็จ จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์และสามารถอธิบายหรือทำนายการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น ในเรื่องการงดสูบบุหรี่ การควบคุมน้ำหนัก การคุมกำเนิด การงดดื่มสุรา และการออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hale และ Trumbetta 1996 : 101-110) พบว่า ความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของสตรีไม่สามารถทำนายพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดโรคได้ แต่การรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคได้ ผู้วิจัยยังให้ข้อเสนอแนะว่าการเพิ่มระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการเสี่ยงต่อการติดโรคมีความสำคัญมากกว่าที่จะเน้นการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว

จากแนวคิดดังกล่าว การสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองก็น่าจะทำให้หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี มีความเข้าใจเรื่องโรคและมีแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมป้องกันการแพร่กระจายโรคไปสู่ผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมประจำวันได้

จากแนวคิดดังกล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมุติฐานดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ความสามารถของตนเองของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี หลังได้รับการสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง สูงกว่าก่อนได้รับการสอนที่ระดับนัยสำคัญ .05
2. พฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรค ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี หลังได้รับการสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่าก่อนได้รับการสอนปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. การรับรู้ความสามารถของตนเองของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยบุคคลที่ถนัดในการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. พฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรค ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยบุคคลที่ถนัดในการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี โดยตรวจพบว่ แอนติเจน เอส ในเลือดเป็นครั้งแรกและไม่แสดงอาการ โดยศึกษาจากผู้ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยไม่จำกัด อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และลำดับที่ของการตั้งครรภ์

2. ในการศึกษาผลการสอนโดยบุคคลที่ถนัดความสามารถตนเองในการพัฒนาความสามารถการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบบี ซึ่งจะทำการศึกษาเฉพาะการรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมการปฏิบัติตัวของหญิงตั้งครรภ์เพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรคไปยังสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น

ตัวแปรด้านการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ การสอนโดยบุคคลที่ถนัดความสามารถของตนเองในการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบบี

2. ตัวแปรตาม คือ

2.1 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบบี

2.2 พฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบบี

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การกระทำของผู้สอนโดยการจัดกิจกรรมในการให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี ในหัวข้อต่อไปนี้ คือ

- 1.1 สาเหตุของโรคไวรัสตับอักเสบบี
- 1.2 อาการและอาการแสดงของโรค
- 1.3 การติดต่อของโรค
- 1.4 ภาวะการเป็นพาหะของโรค
- 1.5 การปฏิบัติตัวของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรค

ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเองของ Albert Bandura ใน 4 แนวทางคือ การประสบความสำเร็จด้วยตนเองในการทำงาน การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น การชักจูงด้วยคำพูด การกระตุ้นเร้าทางอารมณ์ ประกอบกับการใช้ภาพพลิกและแผ่นพับเรื่องความรู้เรื่องโรคไวรัสตับอักเสบบี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการสอนเป็นกลุ่ม ณ ห้องฝากครรภ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ครั้งละ 50 นาที จำนวน 2 ครั้ง เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการป้องกันการแพร่กระจายโรคของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคโดยการพูดคุยในกลุ่มและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรค หมายถึง การที่หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี ประเมินความสามารถของตนเองที่จะปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรคไปสู่ผู้อื่นตามการรับรู้ของตน ซึ่งวัดได้จากแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเองของ Albert Bandura

3. พฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรค หมายถึง การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหญิงตั้งครรภ์ ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี ในการป้องกันการแพร่กระจายโรคไปยังสมาชิกในครอบครัวในหัวข้อต่อไปนี้คือ

- 3.1 การใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น เช่น แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้า เสื้อผ้า โบรมีคโคน กรรไกรตัดเล็บ
- 3.2 การรับประทานอาหาร เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ใช้ช้อนกลางในการรับประทานอาหาร สำหรับงาน ช้อน แก้วน้ำ ควรล้างทำความสะอาดหลังใช้

3.3 การสัมผัสเชื้อ เช่น ถ้างมือและทำความสะอาดร่างกายด้วยสบู่และน้ำสะอาด เมื่อเปราะจะเป็นน้ำคัดหลัง เช่น น้ามูก น้ำลาย เสมหะ เลือด รมัคระวังการเปราะเป็นน้ำเหลืองเลือด จากบาดแผลไปยังบุคคลอื่น

3.4 การทำลายเชื้อ เมื่อน้ำคัดหลังเปราะเป็นเชื้อผ้า ภาชนะและเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น คีมภาชนะและเสื้อผ้าในน้ำเคือคนาน 10-20 นาที หรือแชในน้ำยาซักผ้าขาวที่มีคลอรีนเป็นส่วนผสมนาน 30 นาที หรือทิ้งกระดาษชำระ และผ้าอนามัยที่เปราะเป็นสารคัดหลังลงในภาชนะที่ปิดมิดชิด

3.5 การมีเพศสัมพันธ์ ให้สวมถุงยางทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์

3.6 การกระตุ้นหรือแนะนำสมาชิกในครอบครัวมารับการการตรวจเลือดและฉีดวัคซีนป้องกันโรค

3.7 การบริจาคเลือดและผลิตภัณฑ์จากเลือด

3.8 การนำบุตร โดยเฉพาะทารกแรกเกิดมารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบบี

4. หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี หมายถึง หญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี จากการตรวจพบแอนติเจน เอส (HBsAg) ในเลือดเป็นครั้งแรก และมารับบริการการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

5. วิธีการสอนตามปกติ หมายถึง การที่หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี กลุ่มควบคุม ได้รับการสอนเกี่ยวกับเรื่องความรู้เรื่องโรคไวรัสตับอักเสบบี การปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรค ซึ่งจัดกิจกรรมในการสอนโดยพยาบาลวิชาชีพประจำหน่วยฝากครรภ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการสอนในการป้องกันการแพร่กระจายโรคแก่หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี

2. เป็นการสนับสนุนหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคให้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมปฏิบัติตัวที่เหมาะสม สามารถป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบบี ไปยังสมาชิกในครอบครัวได้

3. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแก่นักศึกษาพยาบาลในการพิจารณาเลือกวิธีการสอนแก่หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคหรือผู้ป่วยอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป